

Силабус
навчальної дисципліни
Методика навчання української мови
2024–2025 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Галузь знань: 01 Освіта

Рівень вищої освіти: перший

Викладач (і)	Чемоніна Лада В'ячеславівна, канд. пед. наук, доц.
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/chemonina/
Контактний телефон	+380663382720
Е-mail викладача:	ladachemonina@ukr.net
Графік консультацій	вівторок, 14.00–15.00 Zoom, Viber, Telegram або за телефоном

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
5/150	30	20	100	Екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: мовно-літературна освітня галузь, методика навчання, лінгводидактика, розвиток мовлення, навчання грамоти, будова слова, речення, текст, переказ, лексикологія, орфографія, частини мови, фонетика, графіка.

Метою викладання освітньої компоненти «Методика навчання української мови» є забезпечення належного рівня теоретичних знань здобувачів першого рівня вищої освіти з методики навчання української мови в початковій школі, а також практично-методичних умінь, необхідних для активної професійної діяльності майбутніх учителів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика навчання української мови» є:

– розуміння соціальної ролі мови, її функцій, мовленнєвої діяльності та її компонентів в житті окремої людини і суспільства в цілому;

- визначення цілей, змісту й обсягу курсу української мови в початковій школі;
- реалізація світоглядної функції української (державної) мови, вплив на формування національно-мовної особистості;
- засвоєння теоретичних основ методики;
- засвоєння мінімуму мовних і мовленнєвих понять, рівнів мовної системи і закономірностей функціонування мови;
- вивчення й опис найбільш раціональних, оптимальних та ефективних методів і засобів навчання залежно від змісту матеріалу, індивідуальних особливостей здобувачів початкової освіти, рівня їхньої мовної і мовленнєвої компетентностей;
- забезпечення належного рівня культури мовлення здобувачів початкової освіти, розвитку комунікативної компетентності.

Компетентності та програмні результати навчання

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції*	Результати навчання
1.	<i>Загальні</i>	ЗК-1. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, технологіями навчання, розвитку й виховання здобувачів початкової освіти.	<i>Знати:</i> шляхи оволодіння сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, технологіями навчання, розвитку й виховання здобувачів початкової освіти. <i>Уміти:</i> навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, технологіями навчання, розвитку й виховання здобувачів початкової освіти.
2		ЗК 4. Здатність працювати в команді.	<i>Знати:</i> особливості організації командної роботи, способи і методи впливу на співрозмовників, стратегії критичного мислення. <i>Уміти:</i> організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.
3		ЗК 5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	<i>Знати:</i> проблеми, що можуть мати місце під час організації ОП в НУШ (ПШ) та визначати способи їх вирішення. <i>Уміти:</i> управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та

			ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих і навчальних контекстах.
4		ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	<i>Знати:</i> правила пошуку інформації, сучасні інформаційні джерела, способи оброблення й аналізу інформації, отриманої з різних джерел. <i>Уміти:</i> шукати, обробляти й аналізувати інформацію з різних джерел, критично оцінювати достовірність і надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.
5		ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.	<i>Знати:</i> шляхи організації конструктивної та партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу початкової школи, практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування. <i>Уміти:</i> організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.
6	Фахові компетентності спеціальності	ФК 1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.	<i>Знати:</i> методи і прийоми організації процесу спілкування державною та іноземною мовами як усно, так і письмово <i>Уміти:</i> організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.
7		ФК 2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові	<i>Знати:</i> особливості роботи в інформаційному просторі, використання відкритих ресурсів; сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології та особливості їх використання в освітній діяльності.

	технології, оперувати ними в професійній діяльності.	<i>Уміти:</i> працювати в інформаційному просторі, використання відкритих ресурсів; обирати найефективніші сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, використовувати їх використання в освітній діяльності.
8	ФК 4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність.	<i>Знати:</i> методи управління власними емоціями та станами; шляхи налагодження конструктивної взаємодії з учасниками освітнього процесу; методично-системні засоби мотивування здобувачів початкової освіти до навчання та розвитку власних мовно-мовленнєвої та літературної компетентностей. <i>Уміти:</i> управляти власними емоціями та станами; налагоджувати конструктивну взаємодію з учасниками освітнього процесу; застосовувати на практиці професійні вміння і навички використовувати методичні системи навчання з метою мотивування здобувачів початкової освіти до навчання, розвитку власних мовно-мовленнєвої та літературної компетентностей, формування ключових компетентностей.
9	ФК 8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	<i>Знати:</i> методи збирання, інтерпретації та застосування даних у сфері методичних систем навчання мови і читання в початковій школі з використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти. <i>Уміти:</i> збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері методичних систем навчання мови і читання в початковій школі з використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.
10	ФК 12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на	<i>Знати:</i> особливості ознайомлення фахівців і нефахівців з інформаціями, ідеями, проблемами, рішеннями, власним досвідом щодо використання сучасних методичних систем процесі мовно-літературної освіти учнів

	<p>засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи</p>	<p>1-4 класів і аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії, ураховуючи гнучкі вміння й навички учасників освітнього процесу.</p> <p><i>Уміти:</i> упроваджувати інтерактивні підходи щодо ознайомлення фахівців і нефахівців з інформаціями, ідеями, проблемами, рішеннями, власним досвідом щодо використання сучасних методичних систему процесі мовно-літературної освіти учнів 1-4 класів і аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії, ураховуючи гнучкі вміння й навички учасників освітнього процесу.</p>
--	---	--

Зміст курсу: Методика навчання української мови як наука і навчальна дисципліна. Особливості побудови початкового курсу української мови відповідно до концепції Нової української школи. Основні напрями роботи з розвитку мовлення молодших школярів. Формування в молодших школярів рецептивних та продуктивних видів мовленнєвої діяльності. Наукові основи сучасної методики навчання грамоти першокласників. Добукварний період навчання грамоти. Букварний та післябукварний періоди навчання грамоти. Формування в учнів-першокласників початкового вміння писати. Методика роботи над текстом. Методика вивчення розділу «Речення». Методика вивчення елементів лексикології. Тема 2. Методика навчання молодших школярів орфографії. Методика вивчення іменників, прикметників на уроках української мови. Методика вивчення займенників, дієслів на уроках української мови. Методика вивчення прислівників, числівників на уроках української мови. Методика вивчення службових слів на уроках української мови. Методика вивчення розділу «Будова слова» в початковій школі». Методика вивчення фонетики і графіки. Методика роботи над переказами в початковій школі. Методика роботи над творами в початковій школі.

Методи навчання: Метод проєктів, бесіда, пояснення, лекція, інструктаж, дискусія, диспут, робота з першоджерелами, метод опори на життєвий досвід студентів, метод зацікавлення, метод емоційного сплеску та заохочення, ділові ігри, рольові ігри, інтерактивні методи навчання, методи розвитку критичного мислення здобувачів вищої освіти.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): Студентам важливо представити практику забезпечення системного формування гнучких умінь і навичок особистості та відповідних ключових компетентностей на

засадах політики доброчесності згідно з Положенням про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті (<https://bdpu.org.ua/normatyvna-baza-bdpu/regulations-of-educationa/organization-of-educational-activities/>) та в умовах варіативності змісту початкової освіти за допомогою відповідних педагогічних інструментів, що забезпечується імплементацією тренінгових вправ.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: ПК, пристрої вводу / виводу графічної інформації; системи підготовки текстових документів, системи обробки графічної інформації, системи підготовки динамічних презентацій, програми-органайзери.

Система оцінювання та вимоги: внутрішня університетська 100-бальна шкала. Після вивчення навчальної дисципліни їх результати конвертуються у шкалу ECTS шляхом ранжування навчальних досягнень згідно з Положенням про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті <https://bdpu.org.ua/normatyvna-baza-bdpu/regulations-of-educationa/organization-of-educational-activities/>

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Вашуленко М. С. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу: навч.-метод. посіб. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2019. 192 с.
2. Вашуленко М. С., Дубовик С.Г. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). 1 частина. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 144 с.
3. Вашуленко М., Вашуленко О. Про роботу за Букварем нового видання. *Початкова школа*. 2018. № 8. С. 16-21.
4. Вашуленко М.С., Вашуленко О.В. Українська мова. Буквар : підруч. Для 1 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч.1. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2018. 112 с. <https://pidruchnyk.com.ua/35-bukvar-vashulenko-1-klas.html>
5. Вашуленко О. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). 2 частина. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 144 с.
6. Вашуленко О. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). 2 частина. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.

7. Вашуленко. М. С., Васильківська Н.А., Дубовик С.Г. Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.
8. Державний стандарт початкової освіти. URL : <http://nus.org.ua/news/uryadopublikuvav-novuj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvitydokument/> (дата звернення: 10.08.2023).
9. Захарійчук М. Реалізація завдань Нової української школи на основі навчального змісту Букваря (авт. М. Захарійчук). *Початкова школа*. 2018. № 8. С. 26–29.
10. Концепція Нової української школи. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 12.08.2023).
11. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
12. Онопрієнко О. В. Інструментарій оцінювання результатів компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.
13. Пономарьова К. О.В. Українська мова. Буквар : Підручник для учнів 1 класу ЗЗСО (у 2-х частинах). Ч.1. Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. 112 с. <https://pidruchnyk.com.ua/1195-bukvar-1-klas-ponomarova.html>
14. Пономарьова К. О.В. Українська мова. Буквар : Підручник для учнів 1 класу ЗЗСО (у 2-х частинах). Ч.1. Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. 128 с. <https://pidruchnyk.com.ua/1195-bukvar-1-klas-ponomarova.html>
15. Пономарьова К. Пріоритети в навчанні грамоти першокласників НУШ. *Початкова школа*. 2018. № 8. С. 21-26.
16. Пономарьова К. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). 1 частина. Київ : Оріон, 2019. 148 с.
17. Пономарьова К., Гайова Л. Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). 1 частина. Київ : Оріон, 2020. 160 с.
18. Попова Л. Методика навчання літературного читання: навч.-метод. комплекс. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2017. 144 с.
19. Попова Л. П. Методика навчання української мови: матеріали до вивчення курсу: навч.-метод. посіб. Мелітополь, 2019. 168 с.
20. Савченко О. Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). 2 частина. Київ : Оріон, 2019. 148 с.
21. Савченко О. Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). 2 частина. Київ : Оріон, 2020. 160 с.

22. Типові освітні програми для закл. заг. серед. освіти. 1-2 класи / Укадач А. В. Лотоцька. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 192 с.
23. Типові освітні програми для закл. заг. серед. освіти. 3-4 класи / Укадач А. В. Лотоцька. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 240 с.

Додаткові

24. Губарева С. Урок української мови у 2 класі. *Початкова школа*. 2018. № 2. С. 14-15.
25. Гуцалюк Т. Урок розвитку зв'язного мовлення у 2 класі з використанням технології «Сторітелінгу». *Початкова школа*. 2018. № 2. С. 15-17.
26. Дубовик С. Організація навчальної мовленнєво-творчої діяльності молодших школярів на уроках української мови. *Початкова школа*. 2016. № 7. С. 5-7.
27. Жуганова О. Урок-подорож з української мови для 3 класу. *Початкова школа*. 2018. № 6. С. 25-27.
28. Клименко А. Система вивчення будови слова у початковій школі. *Початкова школа*. 2015. № 10. С. 9-11.
29. Колот М. Творчі види робіт на уроках української мови. *Початкова школа*. 2018. № 3. С. 15-19.
30. Костина Н. Урок української мови, 2 клас. *Початкова школа*. 2018. № 4. С. 18-20.
31. Котик Т.М. Методика навчання української мови в початковій школі: навч.-метод. посіб. для студ. дистанційної форми навчання спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ, 2015. 295 с.
32. 9. Методика навчання української мови в початковій школі: навч.-метод. посіб. / за ред. М. С. Вашуленка. Київ: Літера ЛТД, 2012. 364 с.
33. Лавренова М. Види мовного розбору в початкових класах. *Початкова школа*. 2015. № 12. С. 6-10.
34. Логачевська С., Логачевська Т. Підготовка школярів до самостійної роботи на уроках рідної мови в 3 класі. *Початкова школа*. 2016. № 2. С. 9-12.
35. Одесюк А. Урок української мови у 4 класі. *Початкова школа*. 2018. № 5. С. 39-40.
36. Плигань О., Колісник О. Творчі завдання на уроках української мови. *Початкова школа*. 2018. № 5. С. 19-20.
37. Пономарьова К. Нестандартні форми організації навчання української мови в початкових класах. *Початкова школа*. 2015. № 12. С. 1-6.
38. Пономарьова К. Сучасний урок української мови: компетентнісно орієнтовані цілі та структура. *Початкова школа*. 2015. № 1. С. 21-26.
39. Прищепа О. Запобігання специфічним графіко-орфографічним помилкам молодших школярів. *Початкова школа*. 2015. № 11. С. 31-33.
40. Решетняк Н. Уроки навчання грамоти (читання). *Початкова школа*. 2018. № 3. С. 20–22.

41. Сібільова А., Зданевич Н. Диференційовані завдання з української мови для 2 класу. *Початкова школа*. 2018. № . С. 14 – 17.
42. Сіранчук Н. Формування лексичної компетентності молодшого школяра засобом словотворчих вправ. *Початкова школа*. 2016. № 2. С. 4-6.
43. Чадукова О. Узагальнення знань з теми «Іменник». *Початкова школа*. 2018. №1 С. 22–24.

Інтернет ресурси

44. Сайт Бердянського державного педагогічного університету: bdpu.org.
45. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України: <http://mon.gov.ua/>
46. Сайт «Освітянська мережа України»: www.ednu.kiev.ua.
47. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського: www.nbuv.gov.ua.
48. Всеукраїнський портал «Початкове навчання»: www.nachalka.com.ua.
49. Освітянський портал «Острів знань»: <http://ostriv.in.ua>.
50. Сайт «Все для вчителя»: <http://www.uroki.net>
51. Сайт учителів початкових класів: [http:// urok.at.ua](http://urok.at.ua).
52. Сайт видавництва «Початкова школа»: <http://www.pochatkova-shkola.net/journal.htm>.